

СТАНОВИЩЕ

за научно-изследователската и преподавателската дейност на доц. д-р Мария Стефанова Нейкова, кандидат в конкурса за академичната длъжност „професор” в СУ“Св.Климент Охридски“

Научна област 3.Социални, стопански и правни науки

Направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки

Научна специалност: Журналистика- международна журналистика

ДВ, бр.64 от 16.08.2016г.

ФЖМК в СУ “Св.Климент Охридски“;

Рецензент: **проф. д-р Маргарита Пешева**

1. ДАННИ ЗА КОНКУРСА

На основание чл.4 от *Закона за развитието на академичния състав в Република България*, чл.62 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, чл.29а от Закона за РАСРБ, чл.115 от *Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности* в СУ“Св.Климент Охридски“ Научният съвет на Факултета по журналистика и масова комуникация ФЖМК в СУ“Св.Климент Охридски“, протокол №01 от 13.10.2016г., **РЕШИ** да бъде обявен конкурс за заемане на академичната длъжност „професор” по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки, научна специалност: Журналистика- международна журналистика.

Със заявление до Ректора на СУ „Св.Климент Охридски” от 11.10. 2016г., д-р Мария Стефанова Нейкова , доцент в катедра „История и теория на журналистиката” на ФЖМК моли да бъде допусната до участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор”, като прилага всички необходими документи, съгласно изискванията на *Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности* в СУ“Св.Климент Охридски“

Доц.д-р Мария Стефанова Нейкова е допусната до участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор” и тя е единствен кандидат в този конкурс.

2. ДАННИ ЗА КАНДИДАТА

Доц. д-р Мария Стефанова Нейкова е изследовател и преподавател в областта на журналистиката и медиите, международната журналистика, теория на международните отношения, глобализацията и медиите.

През 1975г. е завършила специалност „Журналистика“ в СУ“Св.Климент Охридски“.

От 1975 до 1986г. е репортер и редактор във в. “Народна армия“.

През 2000г. в СУ “Св.Климент Охридски“ тя получава образователната и научна степен „доктор по политология“ с дисертация на тема :“*Международните новини в контекста на международните отношения*“.

От 1986г. до 1989г. е старши асистент във ФЖМК на СУ“Св.Климент Охридски“.

От 1989г. до 2005г. е главен асистент във ФЖМК на СУ“Св.Климент Охридски“.

От 2005г. досега е редовен доцент във ФЖМК на СУ“Св.Климент Охридски“.

Доц. д-р Мария Стефанова Нейкова е съучредител на Фондация „*Център за независима журналистика*“ (1996), която е осъществила десетки научно- изследователски проекти.

Доц. д-р Мария Стефанова Нейкова е съучредител и понастоящем председател на Фондация „*За ново партньорство в журналистиката*“, която организира Медийния панаир „*Журналисти на теория, журналисти на практика*“.

Доц. д-р Мария Стефанова Нейкова е член на *Българския национален комитет по балканистика* (към Международната асоциация за проучване на Югоизточна Европа).

Тя е член на Организационния комитет на Деветия международен конгрес по югоизточни европейски изследвания на AIESEE „*Страните на Югоизточна Европа и европейската интеграция: политически, социално-икономически и културни аспекти*“.

Доц.д-р Мария Стефанова Нейкова е организатор на сесията „*Медиите и европейската интеграция на Югоизточна Европа*“ (2015).

Доц.д-р Мария Стефанова Нейкова е член на програмния съвет на Университетската телевизия „Алма Матер“.

Член е на комисията по качеството във ФЖМК на СУ“Св.Климент Охридски“.

Доц.д-р Мария Стефанова Нейкова има многобройни участия с публикации в пресата, различни телевизионни програми и онлайн медии, тя има медия критика по проблеми на висшето образование и други културни теми.

3. ОПИСАНИЕ НА НАУЧНИТЕ ТРУДОВЕ

Доц. д-р Мария Стефанова Нейкова за този конкурс е представила като хабилитационен труд **научната монография** в ръкопис „*Монолог или диалог? Противоречивият свят в обектива на глобалните телевизии*“ (2016г. под печат в УИ „Св.Климент Охридски“). А също и **10 научни студии и статии** в областта на медиите и политиката, медиите- властта и парите в контекста на качествената журналистика, медиите и прехода в регионален и глобален контекст, българската журналистика в глобална рамка и др. Това са: „*Знаци във времето или следите, които ходът на света оставя в медиите*“, сб. „Медии и комуникация“, УИ на СУ“Св.Климент Охридски“, 2016г.; „*Войната срещу Ирак, политиката и медиите*“. *История с продължение*“, Юбилеен сборник в чест на проф. дсн Снежана Попова, УИ на СУ“Св.Климент Охридски“, 014г. ; „*Списание „Форин афеърс“ на 90 години*“, Университетска библиотека на СУ “Св.Климент Охридски“, том “От век на век, от слово към слово“, УИ на СУ“Св.Климент Охридски, 2014г.; „*Когато гръм удари...Медии, власт, пари- има ли място за качествена журналистика*“, шести медиен панаир, Авангард Прима, 2012г.; „*Професия под натиск*“, пети Медиен панаир, Авангард Прима, 2011г.; „*Медии и преход в регионален и глобален контекст- балканска перспектива*“, четвърти Медиен панаир, Авангард Прима, 2010г.; „*Едно предаване на границата между дефинираното и действителното разнообразие*“, четвърти Медиен панаир, 2009г.; „*Случаят „Андрю Гилигън“ и Би Би Си*“, Viva Vox, Юбилеен сборник в чест на проф.д-р Веселин Димитров, УИ на СУ“Св. Климент Охридски, 2008г.; „*Миналото е чужда страна*“, сб. “ *Историята в международната журналистика: употреби и злоупотреби*“, Авангард Прима, 2008г. ; „*Незавършен портрет. Моментна снимка на българската журналистика в глобална рамка*“, Годишник на СУ“Св.Климент Охридски“, ФЖМК, т.14, 2007г.

4. НАУЧНИ ПРИНОСИ

Актуалност и оригиналност на основната научна монография, представена за рецензиране от научното жури.

„*Монолог или диалог? Противоречивият свят в обектива на глобалните телевизии.* 2016г. Под печат в УИ „Св.Климент Охридски“. **Хабилитационен труд.**

Научна значимост и приложимост на хабилитационния труд.

Научната монография „*Монолог или диалог? Противоречивият свят в обектива на глобалните телевизии*“ УИ, СУ“СВ.Климент Охридски“ 2016г. е амбициозно изследване на поведението на 11 глобални 24-часови новинарски ТВ програми, с техните медийни особености и реално участие в голямата световна политика на съвременния свят. Тази научна монография е оригинална и първа по рода си-като структура, съдържателен анализ,

методология и емпирично изследване. Тя разглежда международната политика и медиите в широка рамка- от края на втората световна война до днес, един голям отрязък от време наситено с множество събития, които позволяват сравнения между световните процеси и развитието на медиите. Подборът на глобалните ТВ програми е впечатляващ- тук са включени новинарски канали като *Би Би Си Нюз*, *Си Ен Ен Интернешънъл*, *Ал Джазира Инглиш*, *Франс 24*, *Китайската централна телевизия*, *Евронюз*, *Ар Ти* и др. Всъщност тези глобални ТВ програми представят няколко континента-Европа, Азия и Африка, Северна и Южна Америка.

На първо място, хабилитационният труд прави задълбочен прочит на големия проблем за диалога, който се осъществява чрез глобалните ТВ канали, разгледан през призмата на межкултурните взаимодействия, религията и универсалността на човешките права. Централна тема е как се разгръща межкултурният диалог, колко големи са възможностите на глобалните ТВ програми да го подкрепят и развиват? Доколко е възможен диалога между религиите и каква е ролята на *Ал Джазира Инглиш*, *Африка Индипендънт* или *Китайската централна телевизия* в изграждането на медийни мостове за обединение и разбирателство между раси и народи, култури и религии в световен мащаб?

На второ място, хабилитационният труд проследява сложните връзки между медиите, политиката и публичната дипломация, предлага дефиниция на понятието глобални ТВ програми. Доц. д-р Мария Нейкова аналитично и подробно дефинира няколко свързани помежду си понятия: **глобални медии**, основани на глобалното производство на съдържание и на създаването на транснационални медийни корпорации; **интернет** като световна медийна платформа, основана на конвергенция между съдържание, технология и нова комуникация, **глобална телевизия** като изключителна способност да се предават „на живо“ събития в световен мащаб, към които в едно и също време се приобщава многомилionenна аудитория. **Глобалната ТВ аудитория** уеднаквява различията си чрез промяна на ТВ технологии, неограничен брой ТВ канали, цифровизация, интерактивност и виртуална реалност. Важно е да се знае какъв е профилът на глобалната ТВ аудитория и доколко той може да се изследва и анализира? Глобалната ТВ аудитория се анализира главно в контекста на **доверието** към глобалните ТВ канали, което е обвързано с редица условности, свързани с експертизата на източника, правдивостта на информацията, религиозните нагласи и др.

На трето място, хабилитационният труд представя резултатите от проведено изследване върху 11 новинарски ТВ програми с помощта на специално изработена регистрационна карта, в отделни седмици през 2012 и 2013г. Главните изводи, които произтичат от неговите резултати са следните: в наблюдаваните медии са много редки религиозните, политическите и икономическите влияния върху новините, в зависимост от това в коя държава се намира централата на съответната медия. Темите, свързани с правата на човека се отразяват преобладаващо неутрално, впечатление за преднамереност се

създава отчасти чрез избора на темите. **В глобалното ТВ отразяване централно място заема САЩ-** държавата, за която най-много се говори в международните новини. Много силно е телевизионното говорене за развитите и развиващи се държави, и едва между 5% и 9% от новинарските текстове са посветени събития, свързани с най-слабо развитите държави.

Адекватност на използваните методи на научното изследване

Хабилитационният труд използва модерна методология, която позволява да се представят цялостно и обективно глобалните ТВ канали за новини и тенденциите в телевизионното отразяване на събития на глобалната медийна сцена. Чрез специално изработена за целта регистрационна карта е направена регистрация на новинарско съдържание от наблюдаваните 11 глобални ТВ канали. Тя съдържа две основни категории за регистрация на ТВ съдържание- **новини и материали за актуални събития**. Емпиричното изследване е проведено в отделни седмици в периода 2012г. и 2013г. и е първо по рода си в българските медийни анализи. Научната монография има няколко много важни научни достойнства- анализът се основава на многобройни източници, които показват отличната професионална осведоменост на авторката. Текстът е написан ясно и точно, с богата аргументация, която е представена с научен език и стил, достъпен за всеки образован читател. Той респектира и с високата научна компетентност на авторката. Библиографията към нея съдържа **16 заглавия** на български език, **112 заглавия** на английски език, **166 заглавия** на текстове от наблюдаваните **11 сайта**, **51 заглавия** на други медийни публикации, както и **6 приложения**. Смятам, че структурата, съдържанието и използваните методи в хабилитационния труд на доц.д-р Мария Нейкова напълно отговарят на поставената научно-изследователска задача, те й позволяват да представи подробно и аналитично развитието на глобалната ТВ журналистика в епохата на мрежата и дигиталните технологии.

Научно-изследователски принос.

Основният научно-изследователски принос на хабилитационния труд е изборът на оригинална тема и подход на научното изследване. То е поставено в оригинална рамка, която контекстуално се основава на: **межкултурния и междурелигиозния диалог** в съчетание с дебатите за **универсалността на човешките права**. Оттук идват и различията в **доверието**, което аудиторията има към едни или други глобални ТВ новинарски програми. Доц.д-р Мария Нейкова многократно отбелязва ролята и влиянието на средата върху едно или друго медийно присъствие, народопсихологията, етническите различия, религиозните убеждения, които неизбежно, „филтрират“ международните новини, поставят глобалните събития в културен и религиозен контекст, специфичен за дадения регион и държава.

Приносен характер има анализът на глобалните новинарски ТВ канали в контекста на публичната дипломация и меката сила на държавите като тяхно средство.

Доц.д-р Мария Нейкова акцентира върху няколко ключови въпроса, които смята за отворени: дали потокът от международни новини е повлиян от самите събития, които имат информационна стойност или от връзките и отношенията между държавите или от самите медии? Тя основателно се съмнява в понятието глобална журналистика като форма на успешна, плуралистична и разнообразна комуникация. По-скоро надделява понятието за диалогична журналистика, за необходимостта от повече етика в глобалната журналистика.

Приносен характер има и определението за глобални 24 часови новинарски ТВ програми, което авторката формулира. Тя ги разглежда като мрежа от глобални медии за международно излъчване на новини, които пресичат националните граници и формират световен новинарски поток. Едновременно с това те развиват у аудиторията разширено чувство за глобална солидарност- едновременно действат като агенти на хомогенизацията, но и подсилват съществуващите регионални и локални различия.

Важен научно- изследователски принос е проведеното двегодишно наблюдение на единадесет 24 часови новинарски ТВ програми, извършено по собствена методика. Регистрираните текстове на техните сайтове са **5656**, което е голяма емпирична съвкупност. Тези 11 новинарски ТВ програми са разгледани отделно, като е потърсена спецификата в правенето на новини за всеки един от тях-панорамният поглед на новините на **Би Би Си Нюз**, алтернативната гледна точка към глобалните събития на **Ар Ти**, съобразена най-вече с пропагандата на Кремъл, особената гледна точка на **Телесур**, която разделя света на две неравни части- най-голямата е Латинска Америка, а по-малката-всичко останало. Този контекстуален прочит на **11 водещи глобални ТВ програми** се прави за първи път у нас. Той несъмнено разширява медийната география на българските медийни изследвания и обогатява тяхната медийна граматика.

Приносен характер имат и поредицата научни статии, които са посветени на историята и нейните употреби и злоупотреби от журналистиката и медиите. В тях е направена специална типология на употребите на историята от международната журналистика.

Някои препоръки.

Моята основна препоръка към доц.д-р Мария Нейкова е да продължи теоретичните и емпиричните изследвания на глобалните новинарски ТВ програми, като разшири и задълбочи анализът, посветен на мястото на българските събития в световния телевизионен поток. Ще бъде интересно да се направи последващ сравнителен анализ между дневния ред на новините в няколко глобални новинарски ТВ канали, чиито централи се намират в Европа (напр. Би Би Си Нюз) - и глобални ТВ канали, които са позиционирани извън Европа (напр. Китайската телевизия). И доколко тези телевизионни канали са глобални само в условията на война или криза, а по отношение на всичко останало техните новинарски послания силно се различават, в зависимост от мястото на излъчване. Което означава- в зависимост от расата, етноса, религията, държавата, културата и народопсихологията на екипа, който прави техните глобални новини. Всъщност доколко е основателен упрекът на Китай, отправен към Си Ен Ен, че тя отделя в

новините двойно повече време за мръсните улици в Китай, вместо да показва на зрителя как по същите тези улици се засаждат цветя?

5. ПРЕПОДАВАТЕЛСКА РАБОТА

Доц. д-р Мария Нейкова е утвърден преподавател, който чете лекции пред студенти от специалност „Журналистика“- бакалаври и магистри във ФЖМК на СУ“Св.Климент Охридски“, а също и пред студенти от различни специалности във Философския и Историческия факултет на СУ „Св.Климент Охридски“. На бакалаври тя чете основни лекционни курсове: *„Световната политика и медиите“*; *„Теории за международните отношения“*; *„Балканите в съвременните международни отношения“*. В редица магистърски програми тя чете лекционните курсове: *„Външнополитически решения в международната политика“*; *„Международна журналистика“*; *„Инфотеймънт“*; *„Външна политика в европейски и международен контекст“*; *„Балканите и ЕС“*; *„Употреби на историята в международната журналистика“* и др. Доц. д-р Мария Нейкова има специализации във Великобритания, САЩ, Латвия, Унгария и др. Тя е чела лекционни курсове в Холандия, Русия, Великобритания, Белгия, Португалия, Естония. Като университетски преподавател тя е ръководител на повече от **100 дипломни работи**. Доц. д-р Мария Нейкова е ръководител и член на научния колектив в **22 национални научно-изследователски проекти**, ето най-новите от тях :*„Сравнителен анализ на медийното отразяване на изборите за Европейски парламент (май 2014г.) в най-четените сайтове за новини в България и Великобритания“*; *„Структура на социални онлайн мрежи: оценка на влиянието в динамична медийна среда“*; *„Монолог или диалог?Светът в обектива на глобалните телевизии“*; *„Журналисти, журналистика и медии в България 2011“* и др. Нейната преподавателска работа и активното ѝ участие в изпълнението на научно- изследователски проекти показва професионалните ѝ качества на много утвърден и уважаван университетски преподавател.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представените изследвания-основен хабилитационен труд, научни студии и статии, лекционни курсове и участие в научно- изследователски проекти по безспорен начин показват професионалното присъствие и научният принос на доц. д-р Мария Стефанова Нейкова в развитието на българското медиазнание. Нейният хабилитационен труд е първото научно изследване на глобалните новинарски ТВ програми от гледище на межкултурния и междурелигиозния диалог, в контекста на универсалната роля и значение на човешките права. За пръв път в българското медиазнание се прави емпирично наблюдение на 11 глобални 24 часови ТВ програми по оригинална методика, което е осъществено с професионална компетентност и познаване на съвременните медийни практики в областта на международната ТВ журналистика. Този обстоен и професионален

анализ запълва празна ниша в българското медиазнание и несъмнено е стъпка напред в осмислянето на сложните медийни процеси, които днес протичат в глобалното медийно пространство.

Като изхождам от действителните качества на научните изследвания на доц. д-р Мария Стефанова Нейкова, на особено ценния принос на нейния хабилитационен труд, на научните й изследвания в областта на международната журналистика, медиите, глобалните ТВ новинарски канали, на цялостната й дейност като университетски преподавател, **напълно убедено** препоръчам на уважаемите членове на научното жури да присъдят на доц. д-р Мария Стефанова Нейкова академичната длъжност „професор” в научна област 3.Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки, научна специалност: Журналистика- международна журналистика, катедра „История и теория на журналистиката“ във ФЖМК на СУ “Св. Климент Охридски“.

София, 22 ноември 2016 г.

Член на научното жури:

проф. д-р Маргарита Пешева